

*Фаренюк Н. В.**

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ КРИЗОВОГО ПЕРІОДУ

Згідно висновку ОЕСР, Велика Британія посідає третє місце щодо рівня ліберальності законодавства по найму та звільненню робітників, після США та Канади. Ці країни формують групу, націлену на підвищення темпів росту та здатну створювати робочі місця за короткий проміжок часу. У Великій Британії, як і в переважній кількості розвинутих країн, наразі стандарти життя надмірно спресовані, а падаюча продуктивність праці додає песимізму до перспектив економічного зростання. Станом на 2005 рік показник продуктивності праці становив 98%, а на кінець 2012 р. його значення зафіксоване на рівні лише 100,5%, із рівнем пікового значення 2008 р. у майже 105%. Зниження рівня інфляції в країні, яке спостерігається з кінця 2011 р., співпадає із досягненням нового мінімуму росту індивідуальних доходів на кінець першого кварталу 2012 р.

Сучасні проблеми ринку праці Великої Британії включають високий рівень поляризації професій високого рівня кваліфікації та самого низького із зменшенням можливостей для найманих робітників середнього рівня кваліфікації. Фактором подальшого загального збіднення населення країни залишається знижена продуктивність праці. Професіонали інтелектуальної праці, техніки і менеджери обіймають передові позиції у бумі економічно безпечних професій, який створює сучасну форму ринку праці. Дана тенденція збільшує інтенсивність процесу створення економіки за принципом пісочного годинника, де зростають професії найвищого та найнижчого рівнів кваліфікації. Суттєвий вплив технологій поступово виключає із переліку необхідних ринку професій такі, що знаходяться посередині системи і пов'язані, або передбачають, посередницькі навички.

Надзвичайно важливим фактом є те, що в умовах, так званої, подвійної рецесії у Великій Британії відбулось зростання показника чистої зайнятості більше ніж на 750 000 від мінімуму початку 2010 р. У приватному секторі було створено приблизно 1,2 млн. робочих місць на фоні паралельного звільнення більше ніж 460 000 працівників державного сектору в результаті заходів по надзвичайній економії. Рівень заробітної платні суттєво знизився, а відтак відбулось зростання у сегменті зайнятих неповний робочий день та тимчасово зайнятих, а також само зайнятих.

Зайнятість у сегменті професійних занять, а саме юристи, бухгалтери та консультанти з управління, зросла більше ніж на 230 тис., що відповідає 4,4% у порівнянні з початком 2010 р. і демонструє найвищий показник збільшення поміж усіх інших груп. Друге місце у сегменті висококваліфікованих працівників за рівнем зростання обіймають представники асоційованих та технічних професій. Перелік зайнятих в даній групі включає як технічних інженерів та персонал з підтримки ІТ, так і фінансових контролерів, графічних дизайнерів та спортивних тренерів. Найменший показник росту, і третє місце у даній групі, зафіксовано за менеджерами, директорами та найвищими офіційними особами.

Представники середньої ланки ринку праці скоротилися у всіх трьох групах, а найдраматичніше падіння показника у 4,8 %, що відповідає 160 тисячам робітників, зафік-

* к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

соване серед адміністративного та секретарського персоналу. Оператори системи обробки тестів, робітники заводів та машинні оператори скоротилися на 3,2%, а менше скорочення відбулось у групі кваліфікаційних професій, які включають електриків та слюсарів – збірників.

Надзвичайно показовим є збільшення приблизно на 2,5% у кожній з трьох груп зайнятих нижньої ланки ринку праці. Представники найпростіших видів зайнятості, які включають офіціантів, персонал барів, помічників на кухні, охоронців та прибиральників зросли синхронно.

Регіональний аспект аналізу створення робочих місць у Великій Британії суттєво проявляється у диференціації темпів. Згідно FT's дослідженням, найшвидші темпи у створенні робочих місць продемонстрували Східна Англія та Лондон, натомість найнижчі – Північно-західна Англія, Шотландія та Схід Центральної частини. Зростання вище за середні показники відбулось також на Уельсі та в Північній Ірландії.

Найвищими темпами зайнятість зростала у віковій групі понад 65 років, а наступний рівень зайняла група від 25 до 34 років. Найактуальніше питання безробіття молоді залишається гострим для Великої Британії, як і для усіх розвинутих країн ЄС.

Ринок праці із гнучким графіком роботи на протязі тривалого часу залишався причиною політичного конфлікту у Великій Британії з аргументами лівих сил щодо джерела непевності за умов його існування, а з боку правих – щодо жорсткого законодавства у сфері зайнятості. Наразі ситуація круто змінилась. На ринку праці присутні 1,4 млн робітників із неповною зайнятістю, що становить 27,5 % від загальної кількості зайнятих. Частка тимчасово зайнятих зросла з 5,4% до 6,4% у загальній кількості зайнятих з 2008 р., проте все ще нижча за показник піку 1998 р. у 7,9%.

Наразі налічується 2,51 мільйони безробітних, або 7,8 % від загальної кількості працездатного населення Великої Британії. Даний показник знизився у порівнянні з показником попереднього року у 8,4%. Дана тенденція розцінюється як позитивна навіть за умови наступного його збільшення, оскільки не вбачається за реальне досягнення показником безробіття двох піків попередніх рецесій – 11,9% у 1984 р. та 10,6% у 1993 р. Ціна, яку довелось сплатити за таку динаміку ринку праці - скорочення заробітної платні із збереженням робочих місць та одночасними заморожуваннями виплат та компенсаціями, нижчими за інфляційні показники, а відтак досягнення піку 30-річної тенденції.